

Wat te doen met niet-geregistreerde objecten?

Sommige musea beschikken over grote hoeveelheden objecten die niet zijn geregistreerd

Vaak gaat het dan om voorwerpen die aan het museum geschonken zijn en voorlopig – in afwachting van een definitieve aanvaarding van de schenking – in het museumdepot zijn opgeslagen. Wanneer blijkt dat deze voorwerpen voor het museum geen meerwaarde hebben, rijst de vraag of zij conform de richtlijnen van de LAMO kunnen worden afgestoten *zonder voorafgaande registratie*. In zo'n geval lijkt registratie niet de moeite waard.

Dit probleem blijkt bij verschillende musea te spelen. De Ethische Commissie vond dit probleem daarom van voldoende belang om een ongevraagd advies te geven, waarin onderzocht wordt (1) of een museum verplicht is *alle* objecten die door derden worden aangeboden te registreren, (2) of naast registratie op objectniveau ook generieke registratie mogelijk is, en (3) in hoeverre de richtlijnen van de LAMO van toepassing zijn op niet-geregistreerde objecten.

De Commissie kwam tot de volgende conclusies:

1. Ieder object dat een derde aan een museum heeft aangeboden in de veronderstelling dat het zal worden opgenomen in een museale collectie, moet worden geregistreerd. Dit is slechts anders als het museum binnen een redelijke termijn besluit niet op het aanbod in te gaan en het object terug te geven aan de aspirant-schenker. Als teruggave niet (meer) mogelijk is, dient het object alsnog te worden ge- registreerd.

2. Vergelijkbare objecten die dezelfde standplaats hebben en op dezelfde wijze van dezelfde eigenaar zijn verkregen, komen in aanmerking voor *generieke registratie*, d.w.z. dat volstaan wordt met de toe- kenning

van één objectnummer en objectnaam, een omschrijving van de wijze waarop de groep objecten is verkregen en van wie, en vermelding van de plaats waar de groep objecten zich thans bevindt. In alle andere gevallen dienen dezelfde gegevens voor ieder object afzonderlijk te worden geregistreerd.

3. De LAMO kent verschillende vormen van afstoting van museale objecten, t.w. herplaatsing binnen de museale sector, verkoop of schenking aan derden, en vernietiging. Omdat het museum dient te kunnen verantwoorden op welke gronden het besloten heeft een van deze bestemmingen aan een bepaald object of aan een groep objecten toe te kennen, moeten de af te stoten objecten kunnen worden geïdentificeerd. Dit impliceert dat zij hoe dan ook moeten zijn geregistreerd.

Advies inzake de problematiek van niet-geregistreerde objecten

1. Vraagstelling

De Ethische Commissie voor Musea (hierna: de Commissie) is de afgelopen jaren een aantal keren gestuit op vragen betreffende de registratie van objecten die door derden aan een museum zijn aangeboden. Met name rijst in de museale praktijk herhaaldelijk de vraag of alle bij het museum ingebrachte objecten – ook objecten die het museum niet wenst te behouden – moeten worden geregistreerd. Het is de Commissie gebleken dat sommige musea over grote hoeveelheden objecten beschikken die niet zijn geregistreerd. Het gaat daarbij soms om bulkcollecties, soms om individuele objecten. Dienen deze objecten alsnog te worden geregistreerd of kunnen zij ook zonder registratie worden afgestoten conform de richtlijnen van de LAMO? Hoewel aan de Commissie geen concreet verzoek om advies is gedaan, acht zij de kwestie van voldoende algemeen belang om uit eigen beweging tot een advies te komen.

Tijdens de beraadslagingen over dit onderwerp heeft de Commissie de volgende deelvragen onderscheiden:

- a. is een museum verplicht alle objecten die door derden worden aangeboden te registreren of moet er een uitzondering op de registratieplicht worden gemaakt voor bepaalde (groepen) objecten, en zo ja, op grond van welke criteria?
- b. is het aanvaardbaar dat objecten als groep worden geregistreerd (generieke registratie) of dient ieder object dat zich in een collectie objecten bevindt apart te worden geregistreerd (registratie op objectniveau), en welke gegevens moeten per groep of object minimaal worden geregistreerd?
- c. wat wordt bedoeld met de termen 'registreren', 'documenteren', 'inventariseren', 'identificeren' en 'catalogiseren' en welke term verdient de voorkeur?
- d. in hoeverre zijn de richtlijnen van de LAMO van toepassing op niet-geregistreerde objecten?

2. Werkwijze

De Commissie heeft in haar vergaderingen van 28 november 2016, 13 februari, 12 juni, 4 september en 27 november 2017, en 19 februari en 4 juni 2018 de voorliggende vragen besproken. De Commissie was op 28 november 2016 als volgt samengesteld: mr. R.J.Q. Klomp (voorzitter), drs. S.C.G.T. Scholten, drs. R.H.C. Vos, Prof. dr. Th.M. de Boer, mevr. drs. L. Pelsers, mr. R.W. Polak. Tijdens de daarna gehouden vergaderingen was de Commissie als volgt samengesteld: mr. R.W. Polak (voorzitter), mevr. drs. H. Berg, prof. dr. Th.M. de Boer, prof. dr. W. Modest (vanaf de vergadering van 4 september), 2 mevr. drs. L. Pelsers, drs. S.C.G.T. Scholten (tot en met de vergadering van 12 juni), mevr. Drs. M.J. Ruiten (vanaf de vergadering van 19 februari 2018). Mevr. drs. A.C. Kieskamp trad op als secretaris. De Commissie heeft ingevolge artikel 28 in verband met artikel 15 van haar reglement de Organisaties per email d.d. 23 februari 2018 in kennis gesteld van haar voornemen advies uit te brengen en de Organisaties in de gelegenheid gesteld hun visie op de hierboven geformuleerde deelvragen kenbaar te maken. Daarop heeft het Museumregister per email d.d. 26 maart 2018 gereageerd met het verzoek aandacht te besteden aan de volgende vraag: '(in welke gevallen) worden nog niet geregistreerde en/of ongeregistreerde objecten in een museum geacht tot de collectie te behoren en derhalve volgens de richtlijnen van de LAMO te worden afgestoten?' Vervolgens heeft de Commissie dit advies op 4 juni 2018 vastgesteld.

3. Regelgeving met betrekking tot registratie

De Ethische Code, de Museumnorm en de LAMO bevatten een aantal regels en passages die relevant zijn voor het antwoord op de hier besproken vragen.

Ethische Code:

In de Ethische Code voor Musea worden op verschillende plaatsen de termen 'catalogiseren', 'registreren', 'identificeren' en 'documenteren' gebruikt. De term 'inventariseren' komt in de Code niet voor.

- Van 'catalogiseren' is alleen sprake in de bepaling betreffende het collectiebeleid (art. 2.1), waarin wordt verlangd dat 'de positie van materiaal dat niet wordt gecatalogiseerd, geconserveerd of tentoongesteld' in het beleid wordt toegelicht.
- De term 'registreren' wordt alleen gebruikt in art. 2.18 betreffende de 'continuïteit van de collecties', waarin gesteld wordt dat het beleid van een museum erop gericht moet zijn 'dat zijn collecties (zowel de vaste als de tijdelijke) met bijbehorende informatie, adequaat geregistreerd, beschikbaar zijn voor actueel gebruik en dat zij doorgegeven worden aan volgende generaties ...'
- 'Identificatie' is een begrip dat enkele malen voorkomt en kennelijk wordt beschouwd als een aspect van de documentatie. Zie met name art. 2.20: 'De documentatie behelst een volledige identificatie en beschrijving van elk object, zijn context, provenance, behandeling en huidige standplaats'. Daarnaast wordt deze term gebruikt in verband met een door een museum te verrichten herkomstonderzoek. Zie met name art. 5.1 betreffende de 'identificatie van onrechtmatig of illegaal verworven bezit' en art. 8.6. betreffende de betrouwbaarheid van de informatie over objecten die aan museummedewerkers zijn voorgelegd ter identificatie.–
- De term 'documentatie' komt ettelijke malen in de Ethische Code voor en heeft kennelijk betrekking op de noodzaak dat objecten die zich in museale collecties bevinden adequaat

worden omschreven. Zie met name art. 2.20 betreffende de 'documentatie van collecties': 'Museale collecties worden gedocumenteerd overeenkomstig algemeen aanvaarde maatstaven. De documentatie behelst een volledige identificatie en beschrijving van elk object, zijn context, provenance, conditie, behandeling en huidige standplaats. De gegevens worden bewaard in een veilige omgeving en voorzien van zoeksystemen die toegang verschaffen tot de informatie aan museummedewerkers en andere toegelaten gebruikers.' In dezelfde betekenis wordt het begrip 'documentatie' gebruikt in art. 2 (uitgangspunt), waarin gesteld wordt dat documentatie inherent is aan de aan musea toevertrouwde zorg. In art. 3.6 wordt gesteld dat het verslag van een onderzoek dat leidt tot vernietiging van het materiaal 'permanent [behoort] bij de documentatie van het object'. Meer in het algemeen verlangt art. 6.1 dat 'musea het delen van kennis, documentatie en collecties met andere musea bevorderen'. Op andere plaatsen in de Ethische Code (met name art. 2.15 en 2.24) wordt de term 'documentatie' eveneens gebruikt, maar in een andere context dan die van de initiële omschrijving van objecten die tot de museale collectie behoren: art. 2.15 verlangt dat beslissingen over afstoting worden 'gedocumenteerd', terwijl art. 2.24 ziet op 'behandelingen' in verband met conservering en restauratie, die moeten worden 'gedocumenteerd'. Kennelijk is in beide gevallen sprake van een vorm van verslaglegging van het proces dat tot afstoting c.q. conservering of restauratie heeft geleid.

LAMO

In de LAMO 2016 komen de termen 'catalogiseren' en 'identificeren' niet voor. Wel wordt in verband met het opslaan van gegevens gewag gemaakt van 'collectieregistratie en -documentatie' die 'op orde' dient te zijn (p. 15) en van het afvoeren van een object uit 'de collectieregistratie' (p. 21 en p. 28). Kennelijk haakt de LAMO hier aan bij de terminologie die gebruikt wordt in de Museumnorm (nr. 10 en 11), die op zijn beurt weer ontleend schijnt zijn aan een handleiding voor collectiemanagement, naar Brits voorbeeld samengesteld door het Vlaams Steunpunt voor Cultureel Erfgoed en het Landelijk Contact Museumconsulenten (LCM) onder de naam Spectrum-N: Standaard voor collectiemanagement in musea (2008).

Museumnorm

In het aanmeldingsformulier voor het Museumregister wordt onder meer de vraag gesteld of het museum over 'een geschreven registratieprocedure beschikt', of alle objecten geregistreerd zijn en zo nee, of er een registratieplan is opgesteld waarin vermeld wordt hoe de achterstanden in de registratie zullen worden weggewerkt. In de 'vereenvoudigde' Museumnorm van 2015 wordt onder nr. 11 gespecificeerd wat op dit punt van een museum wordt verwacht:

'Het museum is erop gericht dat van alle objecten 4

- objectnummer;
- objectnaam;
- verwervingsgegevens (verwervingsmethode, verwervingsdatum, persoon/organisatie van wie het object verworven is);
- standplaats

is beschreven en zorgt dat deze informatie toegankelijk is en blijft.' De termen 'documenteren', 'identificeren' en 'catalogiseren' worden in de Museumnorm niet gebezigd.

Spectrum-N

In deze handleiding voor collectiemanagement wordt ruim aandacht besteed aan het administratief beheer van museale collecties. 'Registratie' lijkt hier de overkoepelende term te zijn, al wordt in het 'Glossarium' voorafgaande aan de hoofdtekst ook een definitie gegeven van het begrip 'registratie en documentatie': 'Het zodanig vastleggen van alle beschikbare informatie (minimale gegevens en aanvullende documentatie) die over een collectie en de objecten bekend is, dat deze verantwoord kan worden beheerd en aangevuld na onderzoek.' De term 'registratie' wordt in het Glossarium gedefinieerd als: 'Het administratief noteren in een voortdurend gegevensbestand van de in een museale collectie op te nemen objecten, waar tenminste gegevens betreffende identiteit, eigendomsrecht en standplaats worden ingevuld. Afhankelijk van de situatie wordt minimale registratie, basisregistratie, kerninformatie of inventarisinformatie bedoeld.' 'Minimale registratie' verlangt dat per object de volgende gegevens worden genoteerd:–

- m.b.t. de identificatie: instellingsnaam, objectnummer en objectnaam;–
- m.b.t. de verwerving: datum, methode en de naam van degene van wie het object verworven is;
- m.b.t. de standplaats: de huidige standplaats binnen het museum (depot, zaal etc.).

'Basisregistratie' voegt daaraan nog de volgende gegevens toe:

- een beschrijving van het object;
- * gegevens over de vervaardiging en datering;
- * fysieke kenmerken (materiaal, afmetingen); – conservering (conditie); – nadere gegevens betreffende de verwerving: aankoop prijs en valuta.

Met betrekking tot generieke registratie stelt Spectrum N (p. 111): 'In andere gevallen, bijvoorbeeld voor grotere collecties, zal een registratie op collectie- of groepsniveau meer aangewezen zijn, als het al niet de enige mogelijke oplossing is.'

Uit de Museumnorm (nr. 11) en Spectrum N (p. 109-117) valt op te maken dat van een museum in ieder geval verwacht mag worden dat het zich houdt aan de eisen van een 'minimale registratie'.

4. Het oordeel van de Commissie

a. Terminologie

De Commissie heeft zich allereerst gebogen over enkele terminologische kwesties. Zij meende dat allereerst duidelijk moet zijn wat moet worden verstaan onder de verschillende begrippen die in de hier boven genoemde bronnen worden gehanteerd en welke term het beste weergeeft op welk administratief proces dit advies betrekking heeft. Uit bovenstaand overzicht blijkt dat het administratief beheer van (objecten in) museale collecties meestal wordt aangeduid als 'documentatie' (ECM), dan wel als 'registratie' (Museumnorm, Spectrum-N). De termen 'catalogiseren' en 'inventariseren' worden niet of nauwelijks gebruikt voor het proces dat in de LAMO 2016 – onder verwijzing naar Spectrum-N en de Museumnorm – wordt aangeduid als

'collectieregistratie en -documentatie'. Het begrip 'identificeren' wordt een enkele keer wel gebruikt (ECM, Spectrum-N), maar dan vooral als onderdeel van de registratie. Het ziet dan uitsluitend op gegevens die het ene object onderscheiden van het andere (en dus identificeerbaar maken), met name door een uniek objectnummer en soms ook door de objectnaam of de titel van het werk, maar niet op andere registratiegegevens, zoals verwerving of standplaats. Het verschil tussen 'registreren' en 'documenteren' is niet geheel duidelijk. In de ECM lijkt 'registratie' een aspect van het ruimere begrip 'documentatie'. Dit zou aansluiten bij de terminologie van Spectrum-N, waarin sprake is van 'minimale registratie' en aanvullende 'documentatie'. Zo bezien verwijst 'documentatie' naar alle gegevens die over een museaal object verzameld kunnen worden (inclusief documentatie betreffende afstoting), terwijl 'registratie' ziet op het noteren van een aantal onmisbare gegevens ter onderscheiding van het ene object van het andere, eventueel aan te vullen met andere gegevens die tezamen met de registratiegegevens de 'documentatie' betreffende een bepaald object vormen. De termen 'registreren' en 'registratie' lijken dan ook de meest zuivere aanduiding van een proces dat bedoeld is om objecten die aan een bepaald museum zijn aangeboden of zich reeds in de collectie van dat museum bevinden van elkaar te onderscheiden ('identificeren') en te lokaliseren middels een database (zoals een kaartstelsel, een register of een digitaal zoekstelsel) waarin de daartoe noodzakelijke gegevens worden opgeslagen. Informatie betreffende een bepaald object of een bepaalde groep objecten die niet onmisbaar is voor de identificatie of lokalisatie daarvan kan beschouwd worden als (aanvullende) 'documentatie'.

Voorts heeft de Commissie zich gerealiseerd dat ook de term 'objecten' in de titel van dit advies enige verduidelijking behoeft. Hieronder verstaat de Commissie voorwerpen die zich in een (depot van een) museum bevinden en bedoeld zijn te worden opgenomen in een museale collectie. Hiermee onderscheiden de hier bedoelde 'museale objecten' zich van andere onderdelen van de inventaris van een museum, zoals meubilair, rekwisieten, bewakingscamera's, gereedschap, verlichtingsarmaturen, etc. Het is ook denkbaar dat objecten bij een museum zijn ingebracht zonder dat de aanbieder en het museum de bedoeling hadden dat zij ooit in enige museale collectie zouden worden opgenomen. Te denken valt aan een legaat waarbij een huis met inboedel aan een museum wordt vermaakt met de intentie het museum te laten profiteren van de verkoopwaarde van de goederen. Dergelijke objecten zijn vergelijkbaar met andere activa van het museum die buiten de collectie vallen en derhalve niet volgens de hierboven genoemde richtlijnen geregistreerd hoeven te worden.

b. De bestemming van het object als criterium voor registratie

De vraag of alle door derden in een museum ingebrachte objecten geregistreerd moeten worden, of dat er een uitzondering gemaakt kan worden voor bepaalde (groepen) objecten, laat zich niet goed beantwoorden, zolang niet duidelijk is welke doelen met registratie worden nagestreefd. In het algemeen zal de registratie van objecten (boeken, bedrijfsvoorraden, CD's, kunstvoorwerpen, etc.) bedoeld zijn om de gebruiker te voorzien van beknopte informatie over grote aantallen objecten die tot een bepaalde voorraad/collectie behoren. Voor een particuliere verzamelaar kan registratie nuttig zijn voor een overzicht over het heden en verleden van zijn/haar collectie, maar omdat over particuliere collecties in het algemeen aan niemand verantwoording hoeft te worden afgelegd, is zo'n registratie niet verplicht. Voor ondernemers ligt dat anders: zij zijn alleen al om fiscale redenen verplicht een administratie van hun voorraden bij te houden, maar ook anderen dan de fiscus, zoals aandeelhouders of vennoten, zullen daarin inzage kunnen verlangen. Aan musea kunnen met betrekking tot de registratie van hun

‘voorraad’ min of meer dezelfde eisen worden gesteld als aan het bedrijfsleven. Ook zij zijn verantwoording verschuldigd aan derden (toe zichthouders, subsidiënten, ‘het publiek’), niet alleen over de bedrijfsvoering, maar ook over het collectiebeleid, inclusief verwerving en afstoting. Collectieregistratie is daarvoor onmisbaar.

Hieruit zou de conclusie kunnen worden getrokken dat een museum niet verplicht is tot registratie van objecten over het bestaan of de bestemming waarvan het museum aan niemand verantwoording hoeft af te leggen. Of die conclusie juist is, kan worden getoetst aan de verschillende bestemmingen die een museum kan geven aan objecten die door derden zijn ingebracht. Op het eerste gezicht lijken er vijf opties te zijn:

- a. ongeregistreerd in depot laten;
- b. teruggeven aan de inbrenger;
- c. vernietigen;
- d. herplaatsen in een ander museum of een andere vorm van afstoting volgens de LAMO;
- e. opnemen in de collectie.

Optie (a) staat op gespannen voet met de Museumnorm 2015 (punt 11): ‘Het museum is erop gericht dat alle objecten een objectnummer, een beschrijving, verwervingsgegevens en een standplaats hebben en zorgt dat deze informatie toegankelijk is en blijft.’ In de Museumnorm 2012 werd expliciet verlangd dat het museum beschikt over een ‘registratieplan waarin beschreven staat hoe en op welke termijn de achterstand weggewerkt zal worden’. De Commissie neemt aan dat de Museumnorm 2015 op dit punt geen verandering heeft beoogd. Daarom dienen alle objecten die in een museum zijn ingebracht in beginsel te worden geregistreerd en dient, voor zover nog geen registratie heeft plaatsgevonden, de achterstand binnen een redelijke termijn te worden weggewerkt.

Optie (b) komt neer op niet-aanvaarding van een schenking. Het museum wordt geen eigenaar en draagt dus tot het moment van teruggave geen andere verantwoordelijkheid voor de ingebrachte objecten dan die van bewaarnemers en andere houders. Dit verplicht weliswaar tot de zorg die van een behoorlijk bewaarnemer mag worden verwacht, maar een registratieplicht valt hieruit niet af te leiden. Problematisch is hier echter de situatie waarin onbekend is wie de inbrenger is geweest, zodat niet kan worden vastgesteld aan wie de objecten kunnen worden teruggegeven. Als teruggave niet mogelijk is, zal een van de andere opties moeten worden gekozen.

Vernietiging (*optie c*) wordt in de LAMO 2016 beschouwd als een vorm van ‘herbestemming buiten de museale sector’ in gevallen waarin een object niet kan worden herplaatst. In zoverre valt deze optie samen met

optie (d) (afstoting). Afstoting (hetzij door herplaatsing binnen de museale sector, hetzij door verkoop, schenking of – in het uiterste geval – vernietiging) van objecten is geen optie zolang zij niet zijn geregistreerd. Het museum moet immers kunnen verantwoorden op welke gronden het deze bestemming aan bepaalde objecten gegeven heeft, en dat impliceert dat deze objecten identificeerbaar zijn, derhalve op de een of andere manier zijn geregistreerd. Hieruit volgt tevens het antwoord op de (hierboven, § 2) door het Museumregister gestelde vraag: niet-geregistreerde objecten die niet (meer) aan de inbrenger kunnen worden teruggegeven, moeten

eerst worden geregistreerd voordat zij overeenkomstig de richtlijnen van de LAMO kunnen worden afgestoten. Of zij in de tussentijd al dan niet tot de museale collectie gerekend kunnen worden, doet in dit verband niet ter zake.

Optie (e): het zal duidelijk zijn dat objecten die het museum in zijn collectie denkt te zullen opnemen hoe dan ook geregistreerd moeten worden. Dit volgt alleen al uit art. 2.20 Ethische Code, waarin verlangd wordt dat '[m]useale collecties worden gedocumenteerd overeenkomstig algemeen aanvaarde maatstaven'. Dit impliceert 'een volledige identificatie en beschrijving van elk object, zijn context, provenance, conditie, behandeling en huidige standplaats'. 8 De Commissie concludeert hieruit dat registratie van alle in een museum ingebrachte objecten onontkoombaar is, behalve in het geval waarin het museum besluit tot teruggave aan de rechthebbende (optie b), aangenomen dat diens identiteit het museum bekend is en teruggave ook overigens praktisch mogelijk is. Is dat niet het geval, dan is teruggave geen optie en zullen de objecten alsnog moeten worden geregistreerd.

c. De wijze van registreren

Daarmee rijst de vraag op welke wijze objecten moeten worden geregistreerd. De Museumnorm verlangt voor ieder object een objectnummer, een objectnaam, verwervingsgegevens en standplaats. Deze eisen stemmen overeen met die voor een 'minimale registratie' als omschreven in de handleiding SpectrumN:

- m.b.t. identificatie: instellingsnaam, objectnummer en objectnaam; *
- m.b.t. de verwerving: datum, methode, naam van degene van wie het object verworven is;
- m.b.t. de standplaats: de huidige standplaats binnen het museum (depot, zaal etc.)

In bepaalde gevallen is er echter geen bezwaar tegen registratie op collectie- of groepsniveau (generieke registratie tegenover registratie op objectniveau): grote aantallen objecten van een zelfde soort en op dezelfde wijze van dezelfde inbrenger verworven, zouden onder een generieke aanduiding van de objecten en één objectnummer kunnen worden geregistreerd.

d. Handelwijze van het museum bij inbreng van objecten door derden

De Commissie heeft tijdens haar beraadslagingen meermalen gesproken over de wijze waarop musea te werk zouden moeten gaan wanneer derden te kennen geven dat zij objecten aan het museum willen schenken. Het is voorgekomen, zo is de Commissie gebleken, dat een doos objecten aan een baliemedewerker is afgegeven met de mededeling dat het museum er 'maar iets mee moet doen'. Ook komt het voor dat zich in een museaal depot (grote aantallen) objecten bevinden die jaren geleden aan het museum zijn geschonken en waarmee vervolgens nooit iets is gedaan, terwijl intussen niet meer bekend is wie de schenker was, of hij/zij nog leeft, en of er aan de schenking voorwaarden waren verbonden. Hierboven (§ 4 onder b) werd geconcludeerd dat een museum verplicht is tot registratie van alle museale objecten die het niet wil of kan teruggeven aan de aanbieder. Indien het museum de objecten zonder enig voorbehoud in ontvangst heeft genomen, moet het ervoor gehouden worden dat het museum de schenking heeft aanvaard en dat teruggave alleen nog mogelijk is als de eigenaar daarmee instemt. Dit impliceert dat museale objecten die het museum ooit heeft ontvangen van een eigenaar die inmiddels is overleden of wiens identiteit niet meer bekend is, niet kunnen worden teruggegeven en derhalve geregistreerd zullen moeten worden, voordat zij volgens de in de LAMO neergelegde richtlijnen kunnen worden afgestoten.

Hieruit volgt dat een museum er verstandig aan doet geen objecten in ontvangst te nemen zonder het voorbehoud te maken dat het binnen een redelijke termijn zal beslissen of het die objecten al dan niet zal behouden en welke bestemming het daaraan denkt te zullen geven. Voorkomen moet worden dat in de museale depots ruimte in beslag genomen wordt door lang geleden verkregen objecten die zonder voorbehoud in ontvangst zijn genomen, niet geregistreerd zijn en waarvan onduidelijk is welke bestemming daaraan moet worden toegekend.

De Commissie heeft zich nog afgevraagd welke handelwijze een museum zou moeten volgen als de aangeboden objecten bestaan uit menselijke resten en het gevaar dreigt dat de eigenaar, in geval van niet-acceptatie door het museum, daarover op een onethische wijze zou beschikken. De Commissie ziet hierin geen reden om in zo'n geval aan te nemen dat het museum de verplichting zou hebben de objecten alsnog te accepteren. De verplichtingen die de Ethische Code aan musea oplegt strekken zich niet uit tot objecten die het museum niet onder zijn hoede heeft.

7. Conclusie

De hierboven (§ 1) geformuleerde vragen kunnen derhalve als volgt worden beantwoord

- a. *is een museum verplicht alle objecten die door derden worden aangeboden te registreren of moet er een uitzondering op de registratieplicht worden gemaakt voor bepaalde (groepen) objecten, en zo ja, op grond van welke criteria?*

In beginsel moet ieder object dat door een derde aan een museum wordt aangeboden worden geregistreerd, tenzij–

- het object kan worden gekwalificeerd als een 'niet-museaal object', dat wil zeggen: een object waarbij noch de aanbieder, noch het museum hebben bedoeld het in een museale collectie op te nemen;
- het museum binnen een redelijke termijn besluit niet op het aanbod in te gaan en het object terug te geven aan de eigenaar.

- b. *is het aanvaardbaar dat objecten als groep worden geregistreerd (generieke registratie) of dient ieder object dat zich in een collectie objecten bevindt apart te worden geregistreerd (registratie op objectniveau), en welke gegevens moeten per groep of object minimaal worden geregistreerd?*

Uit de bestaande regelgeving volgt niet dat ieder museaal object afzonderlijk moet worden geregistreerd. Wel valt daaruit op te maken dat alleen vergelijkbare objecten die dezelfde standplaats hebben en die op dezelfde wijze van dezelfde eigenaar zijn verworven voor generieke registratie in aanmerking komen. Als aan deze voorwaarden is voldaan kan het museum volstaan met de toekenning van één objectnummer en objectnaam, een omschrijving van de wijze waarop de groep objecten verkregen is en van wie, en vermelding van de plaats waar de groep objecten zich thans bevindt. In alle andere gevallen dienen dezelfde gegevens (objectnummer, objectnaam, wijze van verkrijging, standplaats) voor ieder object afzonderlijk te worden geregistreerd.

- c. *wat wordt bedoeld met de termen 'registreren', 'documenteren', 'inventariseren', 'identificeren' en 'catalogiseren' en welke term verdient de voorkeur?*

In de Ethische Code, de LAMO, de Museumnorm en de in Spectrum-N neergelegde richtlijnen wordt meestal gesproken van 'registratie' en/of 'documentatie' ter aanduiding van het proces waarin de gegevens worden vastgelegd die het identificeren en lokaliseren van objecten die zich in een (depot van een) museum mogelijk maken. De andere termen komen incidenteel voor, en niet steeds in dezelfde context, reden waarom zij in dit verband buiten beschouwing worden gelaten. Het begrip 'documenteren' lijkt een wat ruimere betekenis te hebben dan de term 'registreren'. Registratie is primair gericht op identificatie en lokalisatie van een of meer objecten, terwijl documentatie ook gegevens kan omvatten die voor de identificatie en lokalisatie niet onmisbaar zijn, zoals gegevens met betrekking tot het land van herkomst, provenance, datering, conservering, restauratie, eventuele afstoting, etc. Naar het oordeel van de Commissie verdient het de voorkeur te spreken van 'registreren' en 'registratie' ter aanduiding van het administratieve proces dat het onderwerp vormt van dit advies, derhalve het vastleggen van gegevens die minimaal nodig zijn om museale objecten van elkaar te onderscheiden (identificatie) en hun huidige standplaats te achterhalen (lokalisatie).

d. in hoeverre zijn de richtlijnen van de LAMO van toepassing op niet-geregistreerde objecten?

De LAMO kent verschillende vormen van afstoting van museale objecten, met name herplaatsing binnen de museale sector, verkoop of schenking aan derden en vernietiging. Omdat het museum dient te kunnen verantwoorden op welke gronden het besloten heeft een van deze bestemmingen aan een bepaald object of aan een groep objecten toe te kennen, moeten de af te stoten objecten kunnen worden geïdentificeerd. Dit impliceert dat zij hoe dan ook moeten zijn geregistreerd.

Aldus vastgesteld te Amsterdam 4 juni 2018